
ФІНАНСОВЕ ПРАВО

УДК 336.22(477+4-6ЄС) DOI: [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020\(110\)08](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020(110)08)

МУШЕНОК Віктор д. ю. н., доцент, професор кафедри загальноправових дисциплін Київського національного торговельно-економічного університету
E-mail: v.mushenok@knute.edu.ua
ORCID: 0000-0003-0411-7567 вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

ГЕНЕЗА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИНЦИПІВ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Проведено ретроспективний аналіз формування основних засад податкового законодавства України та ЄС щодо принципів побудови та призначення систем оподаткування. Використовуючи досвід ЄС стосовно формування загальних і спеціальних принципів права та їхньої реалізації у податкових правовідносинах, надано пропозиції щодо способів трансформації вітчизняної системи оподаткування за європейськими принципами.

Ключові слова: податкове законодавство, податкові правовідносини, правозастосовна діяльність, принципи вітчизняного оподаткування, загальні та спеціальні принципи права ЄС.

Мушенко В. Генезис правового регулирования принципов системы налогообложения в Украине и Европейском Союзе. Проведен ретроспективный анализ формирования основных положений налогового законодательства Украины и ЕС о принципах построения и назначения систем налогообложения. Используя опыт ЕС по формированию общих и специальных принципов права и их реализации в налоговых правоотношениях, даны предложения о способах трансформации отечественной системы налогообложения по европейским принципам.

Ключевые слова: налоговое законодательство, налоговые правоотношения, правоприменительная деятельность, принципы отечественного налогообложения, общие и специальные принципы права ЕС.

Постановка проблеми. Поступ нашої держави до європейського соціально-економічного простору нерозривно пов'язаний з

удосконаленням правового регулювання суспільних відносин. Подолання кризового стану, у якому перебуває економіка України, неможливе без урахування вітчизняними органами державної законодавчої влади закордонних принципів формування нормативно-правових актів. Для України вдосконалення принципів формування системи оподаткування наразі залишається ключовою складовою частиною проблеми правового регулювання суспільно-економічних відносин і стане важливим чинником забезпечення подальшого існування та розвитку держави в сучасних світових соціально-політичних умовах.

Стабільний розвиток економіки у багатьох закордонних країнах значною мірою залежить від належного нормативно-правового забезпечення основних інструментів реалізації державної податкової політики, що являє собою діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації справляння податків, зборів, рентних плат і решти видів загальнообов'язкових платежів до Державного бюджету України та місцевих бюджетів територіальних громад. Отже, методи, способи та засади фінансової діяльності держави щодо формування публічних фондів грошових коштів повинні використовуватись відповідно до законодавчо визначеної системи принципів оподаткування, що наразі має здебільшого фіскальне спрямування та не відповідає закордонному досвіду формування належних засад суспільно-економічного розвитку та соціального прогресу.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вивчення стану дослідження питань формування та законодавчого закріплення принципів побудови та призначення системи оподаткування в цілому призводить до думки про недостатню увагу з боку сучасних науковців-правників до теоретико-правового аналізу зазначеної проблематики. Формуванню сукупності загальних правил (стандартів) оподаткування у правовій науці присвячені окремі дослідження представників вітчизняної та закордонної правової науки, як-от: М. Грієц [1], А. Лазовські [2], С. Лещенко [3], А. Лукарз [4], В. Мерцлер [5], М. Сельдахер [6], Б. Тропіна [7], І. Ясько [8] та інші.

Поза увагою науковців залишаються питання можливостей використання сучасних загальних і спеціальних європейських принципів під час формування правових механізмів вітчизняної системи оподаткування. Адже в сучасних суспільно-економічних умовах розвитку України актуальними є дослідження правової системи Європейського Союзу та імплементації його передового досвіду у національне законодавство.

Метою статті є проведення ретроспективного аналізу основних засад законодавства України щодо принципів побудови системи оподаткування та надання пропозиції щодо удосконалення таких принципів із урахуванням досвіду ЄС.

Матеріали та методи. Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові акти України та ЄС, зокрема Закон України «Про систему оподаткування» [9], Податковий кодекс України [10], Конституційні акти Європейського Союзу [11], праці вітчизняних та закордонних вчених у галузі права. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання, використання яких забезпечує високий ступінь вірогідності отриманих результатів щодо вдосконалення основних принципів побудови та призначення вітчизняної системи оподаткування та їхнього законодавчого закріплення у Податковому кодексі України (ПКУ) як основному акті державного регулювання податкових суспільно-економічних правовідносин.

Результати дослідження. У 1991 р. у Законі України «Про систему оподаткування» (ст. 3) закріплено 11 принципів побудови системи оподаткування [9]. У 1998 р. зазначену групу принципів доповнено 12-м принципом [12]. У прийнятому у 2010 р. ПКУ (ст. 4 «Основні засади податкового законодавства України») визначено 11 змінених та доповнених принципів [10] (у порівнянні з принципами Закону України «Про систему оподаткування»), згідно з якими сучасна система вітчизняного оподаткування трансформована та наразі функціонує.

В оновленому податковому законодавстві України закріплення всіх необхідних основних принципів оподаткування, які дійсно могли б наблизити вітчизняну систему оподаткування до стандартів ЄС, досягнуто не повною мірою. Обґрунтовуючи авторську наукову позицію щодо доцільності запозичення європейських принципів нормативно-правового забезпечення вітчизняної системи оподаткування, здійснено порівняльно-правовий аналіз принципів побудови та функціонування вітчизняної системи оподаткування зразка 1991–1998 рр. (Закон України «Про систему оподаткування») та 2010 р. (ПКУ) (*таблиця*), визначено переваги, недоліки та ступінь достатності трансформації таких принципів.

Таблиця

Принципи побудови системи оподаткування в Україні

Закон України «Про систему оподаткування» (Стаття 3. Принципи побудови та призначення системи оподаткування)	Податковий кодекс України (Стаття 4. Основні засади податкового законодавства України)
<i>Стимулювання науково-технічного прогресу, технологічного оновлення виробництва, виходу вітчизняного товаровиробника на світовий ринок високотехнологічної продукції (абз. 1)</i>	Відсутній
<i>Стимулювання підприємницької виробничої діяльності та інвестиційної активності – введення пільг щодо оподаткування прибутку (доходу), спрямованого на розвиток виробництва (абз. 2)</i>	

Продовження таблиці

<p>Закон України «Про систему оподаткування» (Стаття 3. Принципи побудови та призначення системи оподаткування)</p>	<p>Податковий кодекс України (Стаття 4. Основні засади податкового законодавства України)</p>
<p><i>Обов'язковість</i> – впровадження норм щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) (надалі – податків), визначених на підставі вірогідних даних про об'єкти оподаткування за звітний період, та встановлення відповідальності платників податків за порушення податкового законодавства (абз. 3)</p>	<p><i>Загальність оподаткування</i> – кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені ПК України, законами з питань митної справи податки та збори, платником яких вона є згідно з положеннями цього Кодексу (п. 4.1.1) <i>не відворотність настання визначеної законом відповідальності в разі порушення податкового законодавства</i> (п. 4.1.3)</p>
<p><i>Рівнозначність і пропорційність</i> – справляння податків з юридичних осіб здійснюється у певній частці від отриманого прибутку й забезпечення сплати рівних податків на рівні прибутків і пропорційно більших податків – на більші доходи (абз. 4)</p>	<p>Відсутній</p>
<p><i>Рівність, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації</i> – забезпечення однакового підходу до суб'єктів господарювання при визначенні обов'язків щодо сплати податків (абз. 5)</p>	<p><i>Рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації</i> – забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу (п. 4.1.2)</p>
<p><i>Соціальна справедливість</i> – забезпечення соціальної підтримки малозабезпечених верств населення шляхом запровадження економічно обґрунтованого неоподатковуваного мінімуму доходів громадян та застосування диференційованого й прогресивного оподаткування громадян, що отримують високі та надвисокі доходи (абз. 6)</p>	<p><i>Соціальна справедливість</i> – установа податків відповідно до платоспроможності платників податків (п. 4.1.6)</p>
<p><i>Стабільність</i> – забезпечення незмінності податків і їхніх ставок, а також податкових пільг протягом бюджетного року (абз. 7)</p>	<p><i>Стабільність</i> – зміни до будь-яких елементів податків не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки, їхні ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року (п. 4.1.9)</p>
<p><i>Економічна обґрунтованість</i> – встановлення податків на підставі показників розвитку національної економіки та фінансових можливостей з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його доходами (абз. 8)</p>	<p><i>Фіскальна достатність</i> – встановлення податків з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями (п. 4.1.5)</p>

Закінчення таблиці

Закон України «Про систему оподаткування» (Стаття 3. Принципи побудови та призначення системи оподаткування)	Податковий кодекс України (Стаття 4. Основні засади податкового законодавства України)
<i>Рівномірність сплати</i> – встановлення строків сплати податків, виходячи з необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджету для фінансування витрат (абз. 9)	<i>Рівномірність та зручність сплати</i> – встановлення строків сплати податків, виходячи з необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками (п. 4.1.10)
<i>Компетенція</i> – встановлення та скасування податків, а також пільг їхнім платникам здійснюються відповідно до законодавства про оподаткування виключно Верховною Радою України, Верховною Радою Автономної Республіки Крим і сільськими, селищними, міськими радами (абз. 10)	Відсутній
<i>Єдиний підхід</i> – забезпечення єдиного підходу до розробки податкових законів з обов’язковим визначенням платника податку, об’єкта оподаткування, джерела сплати, податкового періоду, ставок, строків та порядку сплати податку, підстав для надання податкових пільг (абз. 11)	<i>Єдиний підхід до встановлення податків і зборів</i> – визначення на законодавчому рівні усіх обов’язкових елементів податку (п. 4.1.11)
<i>Доступність</i> – забезпечення дохідливості норм податкового законодавства для платників податків (абз. 12)	Відсутній
Відсутній	<i>Презумпція правомірності рішень платника податку</i> в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних актів припускають неоднозначне трактування прав та обов’язків платників податків або контролюючих органів, унаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу (п. 4.1.4)
Відсутній	<i>Економічність оподаткування</i> – встановлення податків, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їхнє адміністрування (п. 4.1.7)
Відсутній	<i>Нейтральність оподаткування</i> – встановлення податків у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків (п. 4.1.8)

Джерело: зведено автором за [9; 10].

Зазначені принципи дають підстави узагальнити, що до позитивних наслідків оновленої парадигми вітчизняної системи оподаткування, яка запропонована ПКУ, варто віднести:

скасування законодавчого закріплення (Закон України «Про систему оподаткування») досить конкретизованих принципів оподаткування щодо підтримки окремих конкретних суб'єктів, суспільно-економічних явищ і процесів (пп. 1, 2, 4 *таблиці*). Адже дефініція «принципи оподаткування» визначається як вироблені наукою найзагальніші правила чи стандарти оподаткування [13, с. 33];

конкретизацію, смислову доступність та удосконалення основоположних принципів побудови та функціонування системи оподаткування (пп. 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11 *таблиці*);

хоча й вилучення з фактичного переліку, проте *забезпечення конкретизації* принципів (пп. 10, 12 *таблиці*) в нормах ПКУ. Наприклад, *принцип компетенції* – п. 10.2 прим. 1, п. 10.3, п. 10.4 ст. 10 та *доступності* – п. 5.2 ст. 5 [10];

доповнено систему принципів оподаткування важливими принципами щодо захисту платника податків (пп. 13, 15 *таблиці*) та бюджету (п. 14 *таблиці*).

Визначені у ПКУ основні принципи побудови та функціонування податкової системи України поділяються на *дві групи*. Здебільшого такі принципи направлені на побудову в країні фіскальної системи оподаткування (пп. 3 (два принципи), 5, 8, 9, 11, 14 *таблиці*), і лише частина з них визначає оподаткування як певний (інколи – цілком умовний) спосіб стимулювання та підтримання вітчизняних платників податків (пп. 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11 *таблиці*).

З метою обґрунтування необхідності розширення стимулюючої функції вітчизняної системи оподаткування та обмеження фіскального встановлення видів і розмірів податків, зборів, податкових плат, що забезпечують лише необхідні надходження до бюджетів, запропоновано *аналіз* загальних принципів побудови правової системи та принципів побудови системи оподаткування ЄС.

Право ЄС характеризується наявністю системи принципів, що являють собою основоположні норми, які визначають зміст всієї правової системи. Такі принципи залежно від їхнього змісту та сутності, а також сфери дії на відповідні групи, класифікують на:

- принципи верховенства та прямої дії права ЄС;
- загальні принципи права;
- спеціальні принципи права ЄС;
- принципи діяльності ЄС, що визначають порядок реалізації

Євро союзом наявної у нього компетенції [6, с. 20].

Загальні принципи права ЄС формують основи для правотворчості та правозастосування в рамках ЄС. Велику роль у формуванні системи цих принципів відіграє Суд ЄС. Зокрема, цим судом закріплено перелік прав особи та проголошено принципи обов'язковості

їхнього дотримання, а також встановлений принцип правової визначеності, який має правовий припис про те, щоб законодавство було чітким і зрозумілим для учасників правовідносин [7]. З цього приводу білоруська дослідниця С. Лещенко слушно зазначає, що останній принцип «встановив заборону на надання зворотної сили актам, який погіршує правове становище осіб» [3, с. 64]. Подібний до європейського принципу правової визначеності принцип доступності (забезпечення дохідливості норм податкового законодавства для платників податків) прописано в абз. 12 ст. 3 Закону України «Про систему оподаткування» [13], чим підкреслюється правильність вектора формування принципів побудови та призначення системи оподаткування в перший рік існування України.

Загальні принципи права ЄС знайшли закріплення в установчих договорах. Зокрема у статті 6 Договору про Європейський Союз зазначається, що «1. Союз заснований на принципах свободи, демократії, поваги прав людини та основних свобод, а також принципі правової держави – принципах, які є загальними для держав-членів. 2. Союз в якості загальних принципів права Співтовариства поважає основні права, які гарантовані Європейською конвенцією про захист прав людини і основних свобод, підписаною в Римі 4 листопада 1950 року, та які впливають із загальних для держав-членів конституційних традицій» [11].

За результатами аналізу загальних принципів побудови правової системи ЄС можна погодитися з позицією польського дослідника А. Лукарза про визначну роль загальних принципів права у правозастосовній діяльності. У разі відсутності норм права, що регулюють конкретні суспільні відносини, суд може засновувати своє рішення на принципах, що виражають найважливіші суттєві риси правової системи [4, с. 87].

Зміст загальних принципів права ЄС стосовно податкових правовідносин набуває такого значення:

принцип демократизму означає прийняття рішення з податкових питань у певній формі та відповідно до правової процедури, що забезпечуватиме оптимальне співвідношення економічних інтересів ЄС та держав-членів;

принцип правового плюралізму полягає в максимальному врахуванні правових традицій і правової культури держав-членів у податковій сфері, що пов'язано з можливістю забезпечення добровільного виконання податкового обов'язку;

принцип пріоритету прав і свобод людини покладений в основу податкової політики та обумовлений сутністю податку, що являє собою відчуження належних платнику податків на праві власності або іншому речовому праві фінансових і матеріальних ресурсів [3, с. 62-63].

Установчі договори закріплюють *спеціальні принципи права*, дія яких поширюється на галузі суспільних відносин, що входять в сферу

правового регулювання ЄС. Такими є «основні свободи, що визначають правовий режим внутрішнього ринку та згідно зі ст. 14 Договору про Співтовариство, вони включають вільний рух товарів, осіб, послуг і капіталів (ст. 26 Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС)). Спеціальні принципи діють в більш вузьких секторах правовідносин, зокрема в ст. 58 Договору про Співтовариство (ст. 65 ДФЄС) закріплено особливості регламентації податкових відносин» [11].

Отже, держави-члени ЄС можуть застосовувати положення національного податкового законодавства, які встановлюють різний режим оподаткування резидентів і нерезидентів, зокрема осіб, що перебувають у різних умовах щодо місця вкладення їхнього капіталу. Така відмінність в оподаткуванні не буде порушенням гарантованої статтею 56 Договору про Співтовариство (ст. 63 ДФЄС) свободи руху капіталу між державами-членами та державами-членами та третіми країнами.

Досвідом удосконалення принципів системи оподаткування в Україні може стати існування ще однієї групи принципів права ЄС – це принципи діяльності ЄС. Вони визначають порядок реалізації ЄС наявної у нього компетенції та покладені в основу розподілу компетенції між ЄС і державами-членами, поширюючи свою дію на всі правові відносини, регульовані правом ЄС, в тому числі й податкові. Відповідно до ст. 5 Договору про Співтовариство (ст. 5 ДФЄС) до них відносять принципи передачі повноважень, субсидіарності та пропорційності.

Принцип *передачі повноважень* означає, що ЄС володіє тільки тією компетенцією, що надана йому відповідно до установчих актів. Решта повноважень входять у сферу спільної компетенції або належать державам-членам. Принципи *субсидіарності* та *пропорційності* застосовують до відносин, що не входять в сферу виняткової компетенції ЄС. Субсидіарність означає, що якщо держави-члени не можуть врегулювати належним чином відносини, що входять до їхньої компетенції, на національному рівні, ці повноваження можуть бути передані на рівень ЄС. При цьому ЄС повинен діяти з дотриманням принципу пропорційності, тобто за межами виняткової компетенції не виходити за рамки цілей ЄС, діяти в межах, необхідних для здійснення таких цілей. Детально зміст принципів субсидіарності та пропорційності прописано в спеціальному протоколі до Договору про ЄС [3, с. 73].

Імплементация таких принципів під час удосконалення вітчизняної системи оподаткування забезпечить на законодавчому рівні чіткішу деталізацію відносин, визначених у ст. 10 Податкового кодексу України щодо розмежування повноважень Верховної Ради України та місцевих рад у частині визначення й розподілу компетенції щодо встановлення та зарахування місцевих податків і зборів [14].

Висновки. За своєю функціональною сутністю вітчизняні принципи оподаткування, що визначені у ПКУ, здебільшого мають винятково фіскальну спрямованість та не враховують будь-яких інших сторін системи оподаткування як комплексного елементу суспільно-економічних відносин. Однак незначну кількість принципів умовно можна визнати частково орієнтованими на європейські традиції оподаткування (принципи соціальної справедливості, стабільності, нейтральності оподаткування та рівності всіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації), хоча вони фактично не забезпечують стимулюючого ефекту від оподаткування для платників податків. До принципів, що гарантуються законодавством ЄС та реально діють в Україні, можна віднести принцип презумпції правомірності рішень платника, який частково подібний до європейських податкових принципів демократизму та пріоритету прав і свобод людини.

Отже, першочерговим та основоположним принципом побудови та призначення системи оподаткування в Україні повинен стати покладений в основу законодавства ЄС принцип, сутність якого полягає у тому, що справляння податків проводиться тільки відповідно до законів, а розв'язання податкових спорів має здійснюватися компетентними органами публічно, з урахуванням пріоритетності прав і свобод людини. Цю дефініцію необхідно включити як п. 4.1.1 до ст. 4 «Основні засади податкового законодавства України» Податкового кодексу України, змістивши усі чинні пункти на одну позицію. Зазначені зміни активізують процес подальшої трансформації вітчизняної системи оподаткування за європейськими принципами.

У контексті проведення в Україні реформи децентралізації як комплексної зміни законодавства щодо передачі органами державної влади повноважень і бюджетів органам місцевого самоврядування, перспективою подальших наукових досліджень має стати формування принципів передачі таких повноважень стосовно встановлення та зарахування місцевих податків і зборів шляхом внесення відповідних змін до ПКУ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Graetz Michael J. Foundations of International Income Taxation. *Foundation Press*, 2013. 541 p.
2. Лазовські Адам. Огляд прецедентного права Суду Європейського Союзу у сферах, що регулюються Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. URL: https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/review-of-the-case-law-of-the-eu-court-of-justice-fields-covered-by-the-association-agreement-2018.1.1.ukr_1.pdf
3. Лещенко С. К. Многосторонняя налоговая конвенция от 7 июня 2017 г. и новые механизмы предотвращения уклонения и ухода от уплаты

- налогов в аспекте их перспективного применения в Республике Беларусь. *Журнал Белорусского государственного университета. Право*. 2017. № 3. С. 60-76.
4. Adamczyk Lukarz. The Sources of EC Law Relevant for Direct Taxation. *Introduction to European Tax Law on Direct Taxation*. Wien: Lind, 2018. № 4. P. 86-94.
  5. Merzler Vanessa. The Relevance of the Fundamental Freedoms for Direct Taxation. *Introduction to European Tax Law on Direct Taxation*. Wien: Lind, 2017. №7. P. 34-42.
  6. Seldacher Michael. Capital and Payments: The Prohibition of Discrimination and Restrictions. *European Taxation*. 2020. №1. January/February. P. 14–28.
  7. Тропіна Б. В. Фіскальне регулювання соціального розвитку суспільства. Київ: НДФІ, 2018. 368 с.
  8. Ясько І. В. Принципи оподаткування. *Вісник національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2015. № 824. С. 135-139.
  9. Про систему оподаткування: Закон України від 25.06.1991 № 1251-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 39. Ст. 510.
  10. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 № 2755-VI. (Редакція станом на 01.03.2020). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
  11. Друзенко Г., Качка Т. Договір про заснування Європейської Спільноти (консолідована версія станом на 1 січня 2019 року). Конституційні акти Європейського Союзу. Ч. I. Київ: Юстініан, 2019. 512 с.
  12. Про внесення змін до деяких законів України з метою підтримки наукової і науково-технічної діяльності: Закон України від 01.12.1998 № 285-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-14>
  13. Мушенюк В. В. Формування основних принципів державної податкової політики України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Юридичні науки*. 2017. № 5 (5). С. 30-34.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2020.

Mushenok V. Genesis of legal regulation of principles of taxation system in Ukraine and the European Union.

Background. For Ukraine, improving the principles of tax system formation remains an important part of the problem of legal regulation of socio-economic relations and is an important factor in ensuring the continued existence and development of the country in the light of EU experience.

Analysis of recent researches and publications. Separate researches of representatives of domestic and foreign legal science are devoted to the formation of a set of general rules (standards) of taxation in legal science. However, the questions of the possibility of using modern general and special European principles in forming the legal mechanisms of the domestic taxation system remained out of the scientists' attention.

The ***aim*** of the article is to conduct a retrospective analysis of the main principles of Ukrainian legislation on the principles of tax system construction and, using EU experience, to provide proposals for improving such principles.

Materials and methods. The information base of the research was the legal acts of Ukraine and the EU, the works of domestic and foreign scientists.

The methodological basis is the general scientific and special legal methods of cognition, the use of which has provided a high degree of probability of the obtained results.

Results. *Arguing the proposal on the expediency of borrowing the European principles of legal support of the domestic tax system, the table provides a comparative legal analysis of the principles of construction and operation of the domestic tax system of 1991–1998 and 2010, the advantages and disadvantages and the degree of sufficiency of the transformation of such principles are identified. The general and specific principles of building a legal and tax system in the EU are studied in order to substantiate the need to expand the incentive functions of the domestic tax system and limit the fiscal establishment of types and amounts of taxes.*

Conclusion. *It is necessary to include in the TC of Ukraine the principle of building a tax system, which is the basis of EU legislation, the essence of which is that the collection of taxes is carried out only in strict accordance with the laws, and the resolution of tax disputes should be carried out by the competent authorities, publicly, taking into account the priority of human rights and freedoms.*

Keywords: tax legislation, tax relations, law enforcement activities, principles of domestic taxation, general and specific principles of EU law.

REFERENCES

1. Graetz, Michael J. (2013). Foundations of International Income Taxation. Foundation Press [in English].
2. Lazovs'ki, Adam (2018). Ohlyad pretsedentnoho prava Sudu Yevropeys'koho Soyuzu u sferakh, shchorehulyuyut'sya Uhodoj uproasotsiatsiyumizh Ukrainoyuta YES [A review of the case law of the Court of Justice of the European Union in the areas covered by the EU-Ukraine Association Agreement.]. Retrieved from https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/review-of-the-case-law-of-the-eu-court-of-justice-fields-covered-by-the-association-agreement-2018.1.1.ukr_1.pdf [in Ukrainian].
3. Leshchenko, K. S. (2017). Mnogostoronnyaya nalogovaya konventsiya ot 7 iyunya 2017 g. i novyye mekhanizmy predotvrashcheniya ukлонeniya i ukhoda ot uplaty nalogov v aspekte ikh perspektivnogo primeneniya v Respublike Belarus [The Multilateral Tax Convention of June 7, 2017 and new mechanisms for preventing tax evasion and tax evasion in the aspect of their prospective application in the Republic of Belarus]. *Zhurnal Belorusskogo gosudarstvennogo universiteta. Pravo – Journal of Belarusian State University. Law*, 3, 6-76 [in Russian].
4. Adamczyk, Lukarz (2018). The Sources of EC Law Relevant for Direct Taxation. *Introduction to European Tax Law on Direct Taxation*. Wien: Lind, 4, 86-94 [in English].
5. Merzler, Vanessa (2017). The Relevance of the Fundamental Freedoms for Direct Taxation. *Introduction to European Tax Law on Direct Taxation*. Wien: Lind, 7, 34-42 [in English].
6. Seldacher, Michael (2020). Capital and Payments: The Prohibition of Discrimination and Restrictions. *European Taxation*, 1. January/February, (pp. 14-28) [in English].
7. Tropina, B. V. (2018). Fiskal'ne rehulyuvannya sotsial'noho rozvytku suspil'stva [Fiscal regulation of social development of society]. Kyiv: NDFI [in Ukrainian].

8. Yas'ko, I. V. (2015). Pryntsypy opodatkovannya. [Principles of taxation]. *Visnyk natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politehnika». Yurydychni nauky – Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Legal sciences*, 824, 135-139 [in Ukrainian].
9. Prosystemu opodatkovannya: Zakon Ukrayiny vid 25.06.1991 № 1251-XII. [On the taxation system: the Law of Ukraine of June 25, 1991 № 1251-XII] (1991). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 39 [in Ukrainian].
10. Podatkovyy kodeks Ukrayiny: vid 02.12. 2010 № 2755-VI. (Redaktsiya stanom na 01.03.2020) [Tax Code of Ukraine: from 02.12. 2010 № 2755-VI. (Edited as of 03/01/2020)]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
11. Druzenko, H., & Kachka, T. (Eds.). (2019). Dohovir pro zasnuvannya Yevropeys'koyi Spil'noty (konsolidovana versiya stanom na 1 sichnya 2019 roku). Konstytutsiyni akty Yevropeys'koho Soyuzu (2019). [Treaty establishing the European Community (consolidated version as of 1 January 2019). Constitutional acts of the European Union]. Part I. Kyiv: Yustinian [in Ukrainian].
12. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakoniv Ukrayiny z metoyu pidtrymky naukovoyi i nauково-tekhnichnoyi diyal'nosti: Zakon Ukrayiny vid 01.12.1998 № 285-XIV. [On Amendments to Certain Laws of Ukraine to Support Scientific and Scientific and Technical Activities: Law of Ukraine of 01.12.1998 № 285-XIV.]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-14> [in Ukrainian].
13. Mushenok, V. V. (2017). Formuvannya osnovnykh pryntsypiv derzhavnoyi podatkovoyi polityky Ukrayiny. [Formation of basic principles of state tax policy of Ukraine] *Mizhnarodnyy naukovyy zhurnal «Internauka». Yurydychni nauky – International scientific journal «Internauka». Legal sciences*, 5 (5), 30-34 [in Ukrainian].